

Groot gelijk?!

Gelijke onderwijskansen in Vlaanderen

23 november 2004

Lang zullen ze lezen

**Taakgericht leesonderwijs als hefboom
voor functionele geletterdheid**

Nora Bogaert

Onderzoek naar geletterdheid

- **1 op 7 Vlamingen leest te slecht om te kunnen functioneren in een (kennis)maatschappij als de onze**
- **Slechts 30% van de jongeren zijn aan het eind van het SO voldoende functioneel geletterd**
- **Er zijn grote verschillen tussen leesvaardigheidscores van leerlingen met hoog SES en laag SES**
- **Vlaamse toetsresultaten voor wetenschappelijke geletterdheid zijn niet schitterend**
- **15jarige Vlaamse leerlingen lezen niet graag**

Functionele geletterdheid

= “(...) de vaardigheid om, met het oog op het bereiken van een bepaald doel, zelfstandig informatie te verwerven/verwerken die in geschreven teksten wordt aangeboden en op die verwerkte informatie (in functie van het te bereiken doel) te reflecteren of ermee te handelen”

(Van den Branden 2003)

Functioneel analfabetisme

- = niet beschikken over de vereiste competenties voor begrip van / handelen met**
- informatief-educatieve teksten**
studieteksten, informatie van overheden/instanties, kranten en tijdschriften
- instrumenteel-praktische teksten**
handleidingen, bijsluiters, instructies, recepten
- amuserend-sociale teksten**
populaire tijdschriften, brieven

**Gelijke kansen scheppen = functionele geletterdheid ontwikkelen, conform de Eindtermen/
Ontwikkelingsdoelen en met bijzondere focus op
'wetenschappelijke geletterdheid'**

Opdracht GOK: een aanpak concipiëren/uitwerken om alle leerlingen, ongeacht hun thuissituatie, goed en graag te leren lezen

Een vroeg begin...

In de kleuterklas: een rijk aanbod aan verhalen, prentenboeken, versjes, allerlei schriftelijke boodschappen (lijstjes, pictogrammen, ...)

zodat kinderen

- **zin krijgen om te leren lezen**
- **enkele basisinzichten verwerven rond aspecten van geschreven taal (o.m. Leesrichting, koppelen van letters en klanken in hun eigen naam)**
- **beseffen wat de verschillende functies van geschreven taal kunnen zijn**

Het basisingrediënt: goede leestaken

Complexiteitsparameters 1:

soort wereld dat in de tekst wordt ‘opgevoerd’

- **hier-en-nu aanwezige wereld → daar-en-toen wereld → wereld van abstracties**
- **‘specificerend’ perspectief (dít concreet object) → veralgemenend perspectief**
- **alle onontbeerlijke voorkennis (verbaal of visueel) geëxpliciteerd in tekst → niet (allemaal) geëxpliciteerd in tekst**

Complexiteitsparameters 2:

wijze waarop informatie moet worden verwerkt

- **kopiërend → beschrijvend →
structurerend → evaluerend**
- **niet/verbaal → beperkt verbaal →
uitgebreid verbaal eindproduct**

complexiteitsparameters 3: tekstkenmerken

- alledaags → specialistisch woordgebruik
- enkelvoudige zinspatronen → onderschikking
- expliciet uitgedrukte verbanden → verbanden door lezer zelf in te brengen
- duidelijke/eenduidige verwijzingen → verwijzingen door lezer zelf te duiden
- zelfde informatie via parafrase herhaald aangeboden → compactheid

Complexiteitsparameters: waartoe?

- voor de ontwikkelaar
- voor de leerkracht
 - mediëring
 - taakaanpassing

Complexiteitsparameters: waartoe?

- voor de ontwikkelaar: bij de keuze en constructie van leestaken en het uitzetten van een ‘aanbodslijn’ beter inspelen op de doelgroep

Complexiteitsparameters: waartoe?

voor de leerkracht:

- mediëring
 - vóór de taakuitvoering
 - tijdens de taakuitvoering
 - na de taakuitvoering
- taakaanpassing

Complexiteitsparameters: waartoe?

voor de leerkracht: mediëring

- vóór de taakuitvoering
 - motiverende kracht van de taak nog versterken: ‘attention catchers’; geloof in competentie uitdrukken; eigen interesse laten blijken
 - peilen naar onontbeerlijke voorkennis; kennis activeren/aanreiken
 - duidelijke formulering van de instructie; formulering uiteengelegd in stappen
- tijdens de taakuitvoering
- na de taakuitvoering

Complexiteitsparameters: waartoe?

voor de leerkracht: mediëring

- **vóór de taakuitvoering:**
- **tijdens de taakuitvoering: leerlingen die vastlopen via vraagstelling aan het denken zetten en het denken activeren/voeden – eventueel druppelsgewijs elementen van oplossing aanleveren**
 - *Wat gaat er niet? Is er iets wat je niet begrijpt?*
 - *Wat zou dat kunnen betekenen? Staat er niets in de tekst dat je kan helpen? Staat hier niet dat ...?*
- **na de taakuitvoering**

Complexiteitsparameters: waartoe?

voor de leerkracht: mediëring

- voor de taakuitvoering
- tijdens de taakuitvoering
- na de taakuitvoering
 - laten presenteren van het (al dan niet juiste) eindproduct maar vooral van de manier waarop ze tot het eindproduct zijn gekomen
 - (laten verwoorden van wat elk heeft geleerd)

Complexiteitsparameters: waartoe?

voor de leerkracht: taakaanpassing

- leesopdracht op lager verwerkingsniveau
- uitgebreide visuele ondersteuning
- opdeling van de tekst + verhelderende functionele vragen bij elk deel
- beperking van de vereiste taalproductie / 'receptieve' vormen van verwoording
- ...

Lezen in de andere vakken

Een leesrijk klimaat is een opdracht die alle vakken moet doordringen

- (W.O.) - Een huis voor Zoë: andere energiebronnen
- (scheikunde) – Zuren en basen: waarom wordt paarsblauwe kool rood als je ze bereidt
- (praktijkvakken) – Een lekkende kraan herstellen...